

Τόμος επιτραπέζιος

Π. Δ. ΜΑΣΤΡΟΔΗΜΗΤΡΗ, «Εισαγωγή στη Νεοελληνική Φιλολογία», τέταρτη έκδοση, εκδόσεις Δόμος, Αθήνα 1983.

Ιστορίες της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, μικρές και μεγάλες, έχουμε αρκετές, και έτσι ο φιλόλογος ή ο φίλος των γραμμάτων που θέλει να μην είναι ακατατόπιστος δεν έχει παρά να κάνει τη σωστή εκλογή. Εισαγωγή στη Νεοελληνική Φιλολογία όμως υπάρχει μία και μοναδική, αυτή που μάς πρόσφερε σε τέταρτη έκδοση η φιλοπονία του καθηγητή Π. Δ. Μαστροδημήτρη. Ο φιλόλογος λοιπόν ή ο αναγνώστης, που ενδιαφέρεται για τα νεοελληνικά γράμματα γενικά και για τους ανθρώπους που τα μελετούν και τα υπηρετούν, είναι ανάγκη να προστρέξει στο βιβλίο αυτό.

Πριν από πέντε χρόνια έγραφα σε κάποιο σημείωμα για την τρίτη έκδοση πως η «Εισαγωγή» αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για τον φιλόλογο που δουλεύει στη Μέση Εκπαίδευση. Αν γράφω τώρα ακόμη ένα σημείωμα για τη νέα έκδοση, αυτό γίνεται γιατί ποτέ δεν έπαψε, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, να τίθεται το παλιό ερώτημα: «Αν σάς εξορίζαν σ' ένα νησί και σάς επιτρέπανε να πάρετε μαζί σας τρία μόνο βιβλία, ποιά θα διαλέγατε;» Η απάντηση, ως γνωστόν, παρουσιάζει και παρουσιάζει πάντα πολλές δυσκολίες. Αν πάντως με ρωτούσε κάποιος νέος συνάδελφος, που ετοιμάζει τις βαλίτσες του για την Αστυπάλαια ή την Κάσο, ποιά είναι τα είκοσι πέντε αναγκαία βιβλία για τη δουλειά που αρχίζει, χωρίς διαταγή θα περιελάμβανα στον κατάλογο και την «Εισαγωγή», ακριβώς γιατί αυτή θα του σπαντούσε σε παρόμοια ερωτήματα, όταν θα βρισκόταν πια μόνος ή σχεδόν μόνος. Συγκαταριθμώντας την «Εισαγωγή» στον βασικό αυτό βιβλιακό «κανόνα» — χρησιμοποιώ τη λέξη με τη φιλολογική της σημασία — δεν χαρίζομαι στον συγγραφέα ούτε τον κολακεύω, αλλά δηλώνω απλώς ότι συχνά αναγκάζομαι να την συμβουλευτώ, μολονότι στά ράφια μου βρίσκονται κάπως περισσότερα από είκοσι βιβλία και η Χαλκίδα δεν είναι ακριβώς Αστυπάλαια.

Στο παλαιότερο σημείωμα είχα παραθέσει με έμφαση τον αριθμό των σελίδων των προηγούμενων εκδόσεων. Αν η ποσότητα έχει συχνά ελάχιστη ή μηδαμινή σημασία (παρέκβαση όχι απολύτως άσχετη και ανώφελη: η διδακτορική διατριβή του Γ. Χατζιδάκι αριθμεί 15 και η επί υφηγία 31 σελίδες), για βιβλία του τύπου της «Εισαγωγής» αποτελεί αναμφισβήτητο πλεονέκτημα. Ας μου συχωρευθεί λοιπόν η επανάληψη των αριθμών: πρώτη έκδοση 224 σελίδες, δεύτερη 285, τρίτη 350, τέταρτη 462. Οι εκατόν τσέσες παραπάνω σελίδες της τελευταίας έκδοσης σημαίνουν πως θησαυρίστηκαν προσεχτικά όλα τα αξιόλογα στοιχεία, τα σχετικά πάντοτε με τη νεοελληνική φιλολογία, της πενταετίας 1978 - '83. Σπεύδω όμως να προσθέσω ότι δεν συγκομίστηκαν μόνο τα νέα στοιχεία αλλά και παλαιότερα, που δεν είχαν περιληφθεί στις προηγούμενες εκδόσεις. Στο συγγραφέα, για να επικυρώσω με

παραδείγματα τα λεγόμενά μου, είχε υποβληθεί το αίτημα να καταγράψει σε προσεχή έκδοση τις φιλολογικές βιβλιοκρισίες για τις φιλολογικές και κριτικές εκδόσεις νεοελλήνων συγγραφέων. Το εγχείρημα απαιτούσε πολύ κόπο — όποιος αναζητεί τα σχετικά στοιχεία, έστω και για ένα μόνο συγγραφέα, ξέρει πως δεν υπερβάλλω —, αλλά ο Π.Δ.Μ. δεν τό απέφυγε.

Ο Κ. Θ. Δημαράς, κρίνοντας τη δεύτερη έκδοση, σημείωνε: «Καλό είναι αυτές οι δουλειές να μην βγαίνουν σε πολύ μεγάλο αριθμό αντιτύπων, ώστε έτσι, από την μία στην άλλη επανέκδοση, να μπορούν να γίνονται αναθεωρήσεις, διορθώσεις, προσαρμογές, συμπληρώσεις».

Για τις αναθεωρήσεις, διορθώσεις κλπ. δεν μπορεί ασφαλώς να υπάρξει αντιλογία, αφού οι Εισαγωγές του είδους αυτού είναι έργα που η φύση τους δεν επιτρέπει να λάβουν οριστική μορφή. Άλλωστε ο Π.Δ.Μ. βεβαιώνει στον πρόλογο πως όλα αυτά έγιναν και στην τρίτη και στην τέταρτη έκδοση του έργου. Φοβάμαι όμως πως η ευχή να μην τυπώνονται βιβλία όπως η «Εισαγωγή» σε μεγάλο αριθμό αντιτύπων, για να είναι έτσι δυνατό να ακολουθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα μία νέα έκδοση εκσυγχρονισμένη, φοβάμαι πως αργά ή γρήγορα θα γίνει εφιάλτης για τον συγγραφέα. Εξηγούμαι: αν την πρώτη έκδοση (1974) γρίζει από τη δεύτερη διάστημα σχετικά μικρό (1976) και τη δεύτερη από την τρίτη ίσο (1978), όμως για την τέταρτη απαιτήθηκε υπερδιπλάσιο. Αυτό λέει πως οι 224 και οι 285 σελίδες παλεύονται, δηλαδή αναδιαρθρώνονται, συμπληρώνονται, διορθώνονται κλπ. σε δυό τρία χρόνια. Για τις 350 όμως τα πράγματα γίνονται σαφώς δυσκολότερα, ενώ για τις 462 η αναθεώρηση και τα συναφή χρειάζονται μεγάλη χρονική άνεση. Εύχομαι φυσικά να δούμε όσο πιο γρήγορα γίνεται την επόμενη έκδοση, δεν τολμώ όμως να απαιτήσω από έναν και μόνον άνθρωπο να γεμίζει ασταμάτητα ένα πιθάρι, που έχει βέβαια πάτο, αλλά δεν παύει να παίρνει μπόι.

Θέλω να πώ με τούτα πως η τέταρτη έκδοση, με την οποία η «Εισαγωγή» μπαίνει πια στην ανδρική της ηλικία, πρέπει να κυκλοφορήσει ευρύτατα, να ανατυπωθεί και μία και δυο και τρεις φορές, και να καταστεί για τους φιλόλογους τόμος επιτραπέζιος. Αυτών τον επιτραπέζιο χαρακτήρα μαρτυρούν και οι εξήντα σελίδες των τριών ευρητηρίων: προσώπων - τίτλων - τύπων, πραγμάτων, θεμάτων και όρων. (Αξιοσημείωτη και εδώ η αύξηση και βελτίωση: στην τρίτη έκδοση είχαμε ένα μόνο εικοσασέλιδο ευρητηρίο).

Επιθυμώ να προσθέσω πως η «Εισαγωγή στη Νεοελληνική Φιλολογία» έχει τυπωθεί μονοτυπικά και με εξαιρετική φιλοκαλία. Και τούτο επίσης: ότι το σημείωμα αυτό γράφτηκε αποκλειστικά για ένα σκοπό, να γνωστοποιήσει στους φιλόλογους πως έχουν στη διάθεσή τους ένα βοήθημα με όλη τη σημασία της λέξης.

Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος

Η Καθημερινή
23/9/83